

KERESZTÉNY NACIONALIZMUS

ATÁRSADALMAK, NEMZETEK: szellemi életegységek. Hogyne hasogatná, hogyne tömörítene valójukat a jelenkor eszméinek az emberi együttélés formáit szüntelenül alakító roppant áramlása.

Korunk új eszméinek büszke hordozóiként sokan hadat üzennek a francia forradalom eszmevilágának, pedig szellemi magatartásuk lényegében alig különbözik azokétól, akik egykoron „a felvilágosodás” jegyében, a természetfeletti erők, a hagyományok és az emberi természetről kialakult keresztény felfogás megtagadásával kiagyalták az emberi és nemzeti boldogulás receptjeit, a francia racionalizmus politikai bölcséletét. Az csak természetes, hogy az önmaga abszolút jelentőségétől áthatott és mindent csupán az ember mértékével mérő elkapatott egyén „öncélúságá”-nak — mégoly „népjóléti bizottmány”-tól irányított — politikája thermidorba és napóleoni tömegmészárlások vérzivatarába fulladt. De vájjon — a francia múltra és az orosz jelenre gondolva — nem kell-e joggal a thermidorok szükség-szerű megismétlődésétől tartanunk mindenkor, amikor a történelmi előzmény, az emberek gúzsbakötése a természetfelettitől elrugaszkodó ember ideológiájával — azonos? Ne higgyük, hogy merőben a demokrácia a francia forradalom szellemiségének politikai vetülete, hogy a parlamenti demokrácia megszűnése egyértelmű az elvakult és ezért vakmerő „felvilágosodás” korának lezártával. Mindaddig a francia forradalom légkörében élünk, amíg meg nem szűnik a lázadás az abszolút értékek hierarchiás rendszerével szemben, amíg tőkében, vérben vagy anyagi szükségletek önkényesen elképzelt kielégítési formájának általánosításában, nem pedig az abszolút jóban, igazban és szépben látjuk és szolgáljuk az értékek teljességét. Nem szűnik meg a szellőn vagy már a szellemtől is idegen, merőben az ösztönéletből kirobbanó akarat lázadása az örök értékek ellen addig, amíg a nemzet minden tagja nem származásunk és elrendeltetésünk azonossága alapján értékeli egymást, embertársát, amíg nem érez természetfeletti irányban szüntelen felelősséget minden magatartásáért, művészetéért, politikájáért, családi életéért, egyéni képességeinek kifejtéséért, azért amit tesz, de azért is, amit tenni elmulaszt. Nincsen tehát nagyobb horderejű társadalmi reform az értékek forradalmának megszüntetésénél. A maga teljességében csak ez tudja megvalósítani az ember szabadságának és ezzel méltóságának általános érvényét.

Mennyire lapos közhelyként hangzó állítás, hogy egyes modern ideológiák éppen abban különböznek „a természetfeletti szolgálatában kimerülő“ keresztény felfogástól, hogy nem feledkeznek meg az életben vergődő, küzködő emberről, számolnak ennek húsból, vérből is összetett egyéniségével, küzdelmeivel, nemzeti aspirációival.

Akik annyira büszkék eszméik rendszerére, ne feledkezzenek meg arról, hogy ami ezekben vonzó és érték: a kereszténységből való. A XIX. században a liberalizmus támadta az Egyház szellemét, noha annak a szabadságnak a jegyében hódított, amelynek fogalma a kereszténység eszméinek győzelme előtt elkallódott és amelynek gondolata az ágostoni idők latin civilizációjában kezdett tért foglalni.

A szocializmus súlyát sem a marxizmusnak a tömegek előtt ismeretlen tanrendszere adta meg, hanem a szocialista mozgalom. Ennek gyakorlati, a tömegek rokonszenvét megnyerő törekvései sokszor olyan követelményeket támasztottak, amelyek különben az Egyház társadalombölcseletének alapvető természetjogi tételeiből következnek, az emberi életre, méltóságra, a munkára, a teljes munkabérré való jogból. A proletár-szocializmus azóta szenvedte a legsúlyosabb csapásokat, amióta materialista elméletéből folyó magatartása ellensúlyozta gyakorlati célkitűzéseinek értékét.

Vér, faj, állam, nemzet! Hatalmas értékek, roppant eszméket görgetnek ezeknek jegyében. De kérdem: lehet-e egyetlen hozzájuk fűzött vagy lényegükből kiinduló gondolattal a keresztény felfogást támadni? (Mert az ilyen gondolat a keresztény szellemben csak akkor ütközhet, ha mértéktelenül eltúlozzák: a társadalmi lét egyik vagy másik tényének — kizárólagos érvényű — abszolút jelentőséget tulajdonítanak.) A vér és a faj gondolatával az „Őszövetség“ útján nem a kereszténység gazdagította-e a nyugati világ fogalomkincsét? Vájjon a vér és faj valóságának tett-e bármi nagyobb szolgálatot annál a történelmi tényezőnél, amely a házasság szentsége, ennek keretében a faj fenntartására irányuló kötelező törekvés és a paráznság ostromozása útján küzdött a családok erősödéséért, védelméért, tisztaságáért, szaporodásáért és hadat üzent a sexualis promiscuitasnak és minden praktikának, amely veszélyezteti a faj fenntartását?

Ki szentelte meg az államot, ha nem az Egyház? Hány államszervezetet segített megalapítani, megerősíteni; nem tanítja-e minden tagját a legmesszebbmenő hűségre az állam irányában?

És a nemzet? Nem tragikomikus, hogy vannak, akik a nacionalizmust éppen azzal az Egyházzal akarják szembeállítani, amely a IV. századtól a XII. századig felnevelte a legnagyobb múltú nációkat? Az Egyház megteremtette a középkorban a keresztény kultúrközösséget, de amikor ennek alapjai megszilárdultak, nemcsak megtűrte a népek szerint különböző kultúrák kivirágzását, hanem ahol az emberi természet munkája ilyen irányban megnyilatkozott, ennek hajtásait ápolta, fejlődését egyengette.

Ha a bonyolult társadalmi összefüggéseket leegyszerűsíti is az a felfogás, hogy a családok családja a község, a községek családja a megye és a megyék családja a nemzet, kétségtelenül az erőteljes, természetes vérségi köteléken alapuló család egysége a nemzetközösség kialakuló-

sának alapja és a nemzet törpe méretű ideáltípusa. Ezért minden, ami a családot erősíti, egyszersmind a nemzet erejét, a nemzeti létet fokozza. Amikor tehát már Szent Ágostonnál találkozunk azzal a cicerói gondolattal is rokon alapelvel, hogy a család az állami élet kiindulópontja és nevelő iskolája, amikor az Egyház a házasság szentségével felbonthatatlannak rendeli a monogám házasságot, amikor bűnnek minősíti a paráznaságot és előljár az anyaság s a gyermek megbecsülése és védelme terén, ezzel a családvédelemmel a nemzetek megerősödését segíti elő.

Társadalompolitika, népgondozás szolgálja-e a népeknek nemzeté izmosodását? A XIII—XIV. századig egyedül az Egyház munkálta a szegényügyet, a kórházügyet, az árvák nevelését, a foglyok gyámolítását, ebben az időben tehát az Egyház az embervédelemnek egyetlen intézménye. Mennyi lelki és biológiai értéket mentett meg az elkallódástól a különböző nemzetek számára ez a szociális munka!

Ha a kereszténység kultúraalapító, kultúrafejlesztő, állam- és társadalomszervező, családvédelmi, szociális és a patriotizmust erősítő tevékenységén felül mérlegeljük az Egyház által ápolt erkölcsi szigor és bátorság, szorgalom és kötelességtudat, tehát a nemzet boldogulását elősegítő erények fejlesztésének, továbbá a hedonizmus, az érzékiség, a dúló szenvedélyek leküzdésének társadalompolitikai jelentőségét, el kell ismernünk, hogy nincsen nemzet Európában, amelynek kifejlődésénél az Egyház erkölcstana, szemlélete és munkája non bizonyulna a legértékesebb nemzetalakító tényezőnek. Non lenne-e tudatlanság vagy gonosztett a hamisítatlan nacionalizmus érzelmvilágát az ellen az Egyház ellen irányítani, amely egyik megalapítója a leghatalmasabb és népeik számára a legaldásosabb államoknak és Európa legnagyobb múltú nemzeteinek, serkentője és fenntartója a nemzetiség gondolatának? Az Egyház segedelmével bontakozott ki a keresztény szellemű nacionalizmus, de az Egyház természetesen szembeszegül éppúgy a nacionalizmussal űzött visszaélésnek, mint ahogyan nem szűnt meg ostorozni a szentségekkel való visszaélést sem.

A népcsoportok ösztönéletét delejes erővel átható nacionalizmus ott alakítja a közgondolkodást és a politikai akaratot, ahol a történelmi együtthatók kitermelték a népi élet nemzeti formáját. Ez minden nacionalizmus értelemszerű feltétele, hiszen a nemzet szeretete, akarása, sajátosságainak, egyéniségének érvényesítésére irányuló törekvés mindenképpen egy tapasztalati, történelmi, nemzeti létből kiinduló, erre irányuló magatartás. Miként minden megrázó erejű indulatot, roppant akaratot átjár az érzések és a szándékok tárgyának szenvedélyeket ébresztő természete, a nacionalizmusban is benne reszket annak a nemzetnek történelmi töltése, magasfeszültségű egyéni természete, amelynek felmagasztalására irányul. Így minden nacionalizmus nemzetként különböző, sőt egyazon nemzeti életközösségen belül is a nemzet történeti helyzetének, környezetének, a ráható külső szellemi befolyásoknak és a belső társadalmi, szellemi és szerkezeti adottságoknak alakulásához képest változik.

A magyar nacionalizmus a szentistváni hazára irányuló középkori patriotizmusnak — a tömör nemzetegyéniséggel együtt fejlődő —

szellemi sarja, önkénnyel igen, de a történeti realitás talaján megmaradva senki sem választhatja el a honi keresztény tradíciót a nemzeti életközösség szellemi alapjaként értékes magyar hagyománytól. Ezen a földön keresztény múlt—magyar múlt, keresztény sors — magyar sors mindig elválaszthatatlan életegység volt és maradt. A magyar sors és elhívás jelképes madara, a turul azért nem zúzódott semmivé a sárga és sok másszínű viharban, mert határozott röpte előtt és merész szárnyalásai után mindig megpihent a magyar Sión talajában gyökeret vert kereszt fáján.

Lehet érdekes és lehet tragikus más népek életében, a történelemben nem ritka félreértések folytán, a kereszténység szellemének és a nacionalista erőknél időnkénti ütközése, amelynek belső értelmét nehéz felfogni annak, aki nem részese az érdekelt nép ösztönéletének; de ha vannak ilyen jelenségek, értékelésük és a feltételezhető feszültségek feloldása nem a mi dolgunk. A mi feladatunk: hű megőrzése és fejlesztése a kereszténység és a magyarság elválaszthatatlan, mert egylényegű nemzeti hagyományának, jellegzetesen magyar szellemi egységének, annak az évezredek hagyatékának, amely sajátos színezetű nemzeti létünk eszmei ércfedezete. Ez a történelmi szellemi hagyaték azonban csak akkor bizonyul az új erővonalak közepette is időtálló értéknek, ha ennek hordozója nem csupán a politikai elit, hanem a magyar nép egyetemessége. Nemzeti létünk eszmei ércfedezetét csak akkor tudjuk súlyos kockázattól menten az utánunk következő nemzedékek számára megőrizni, ha az egész magyar népet alkalmassá tesszük a magyar hagyomány s ezzel a magyar sors és kötelesség tudatosan áldozatos teherviselésére. A keresztény magyar nacionalizmus eszmei tartalmának megőrzése és fenntartása tehát a magyar nép legszélesebb társadalmi csoportjainak kulturális, gazdasági és szociális felemelésére kötelez. Más összefüggések felismerése is ezt teszi az államhatalom mindenkorai letéteményeseinek kötelességévé.

A nemzet rendeltetése, mint minden szerves közösségé: az ember természetében és egyéni értékeiben rejlő képességek kibontakozásának megkönnyítése. Bonyolultabb, összetett szerkezetű társadalmi létben ehhez a szűkebb természetes közösségeknek, a családnak és a hivatás-közösségeknek egymást kölcsönösen kiegészítő tevékenysége már nem elégséges. A társadalmi egységesülés folyamata éppen ezért a családokból, községekből, hivatásközösségekből — a minden társadalmi helyzetben a közjó előfeltételein dolgozó állam révén — fokozatosan kialakította a legátfogóbb természetes közösséget, az emberi együttélés legteljesebb és legtágabb körű formáját, a nemzetet. A nemzet rendeltetése tehát az összes többi természetes és a mesterséges közösségekkel együtt megteremteti a közjó állapotát, amelyben a nemzet minden tagja az isteni és a természettörvénynek megfelelő életet élhet. A nemzetet éppen azért illeti meg elsőbbség az egyénnel szemben, hogy ennek révén módjában legyen biztosítani minden kötelességét teljesítő tagja számára az életre, a családi életre és a munkára való jog, továbbá a társadalmi igazságosság érvényét. Keresztény nacionalizmus a nemzet lényegének, hivatásának keresztény gondolata és az eszme nagyszerűségétől áthatott társadalomépítő gyakorlata. Valóban tehát ez nem

más népeket nemzetükből kiforgató imperializmus, hanem minden embernek tulajdon nemzete életére való jogát elismerő humánus. Nem szüntelenül csak a határon túl tekintő, külsőségekben pompázó hivalkodás, hanem — bár kifelé meg nem alkuvó — mindig a nép felé forduló, nem leereszkedő, de a néppel együtt keményen, eltökélten az emberibb emberi, szociálisabb nemzeti életformáért ernyedetlenül dolgozó magyar szolgálat.

E nemzet- és emberszeretettől vezérelt magyar szolgálat roppant súlyú. Halaszthatatlan szociális feladatainak a nehézségek előtt meg nem torpanó, céltudatos, bátor és gyors megoldása nélkül elsikkad az életre való joga egyénnek, nemzetnek egyaránt.

Melyek ezek a szociális feladatok? A magyarság létbentartása, társadalmi szerkezetének kiegyensúlyozása, a szociális igazságosság érvényesítése. E hármasság célkitűzés irányában haladva zsákutcákba tévedünk, ha nem számolunk nemzeti életünk következő tényeivel: az összes európai még agrárjellegűnek mondható országokét messze meghaladó népsűrűségünk; az országnak előnyös külföldi kölcsönműveletekkel belátható időn belül nem enyhíthető tőkeszegénysége és kulturális viszonyainkhoz képest alacsony nemzeti jövedelme; a termelőberendezés teljesítőképességéhez viszonyítva szűk belföldi piac; a nemzeti jövedelemhez képest máris magas közteher; nemzetgazdasági roppant korlátolt adottságaink következtében minden önellátásra irányuló törekvés feltétlen csődje; legfőbb „kulcsiparágunk“, a mezőgazdaság kiváltképpen nagy tőkeínsége és alacsony tiszta hozama. Ezekből a tényekből következik legnagyobb szociális jelentőségű közgazdasági feladatunk: a nemzeti jövedelem emelése, mint tárgyi feltétele annak a nemzeti tőkegyűjtésnek, amely nélkül a vállalkozás népfoglalkoztató képessége sehol sem fejleszthető. Magyar sors: nemzeti jövedelmünk lényeges emelése akkor válik közéletünk tengelykérdésévé, amikor ezzel egyenértékű, elodázhatatlan feladat a jövedelemmegosztás arányosítása a társadalmi igazságosság szellemében. Csupán a közgazdasági politikának legfényesebb teljesítménye tudja elhárítani a nemzeti jövedelem emelésére és ennek arányosítására irányuló eljárásoknak fenyegető ütközését. Belső feszültségét tekintve, ettől alig különbözik a másik nagyjelentőségű nemzetpolitikai feladat: a munkafeltételek általános javítása a természetes szaporodást fejlesztő mennyiségi és minőségi népesedéspolitika térhódításával egyidejűleg. Valóban csak fölényes kultúrájú államvezetés tudja nagy arányérzékkel és mértéktartással egyetlen szintézisbe összefogni a különböző politikai célokat és ezeknek szolgálatára rendelt eljárásokat.

MINDHÁROM SZOCIÁLIS ALAPFELADATON komoly elhatározással akkor dolgozunk, ha a szerves, gyorsított ütemű belső telepítő munkát állítjuk társadalompolitikánk tengelyébe. A magyar fajta létbentartása megköveteli, hogy most gyökeresítsünk minél több családot a magyar televénybe, amikor módunkban van minden külső vagy belső gátlástól menten birtokpolitikánkat — más népcsoportok sérelme nélkül — a magyar fajta megerősítésének és önálló történelmi élete körülbástyázásának nemzetszolgálatába állítani. A történelem meg-

taníthatott bennünket arra, hogy a társadalmak vékony elitrétege elbukhat, megsemmisülhet, de a nemzet politikai fajtája mégis fennmarad, ha a pátria földjével szerves egységben élő széles néprétegek ösztönéletében és tudatvilágában tovább él a századokban fogant hagyomány, a történelmi élmények, örömök és fájdalmak sorsos közösségének, az elrendeltetésszerű együvé tartozásnak terhes, de büszke tudata. Legfőképpen ezért kell oly gyorsan, céltudatosan, kockázatokat is vállalva telepítenünk. Társadalmunk szerkezetének kiegyensúlyozása is ezt sürgeti. Eltartott családtagjaikkal együtt a mostani haza magyarságának kereken a fele bémunkaviszonyban él, kevés kivétellel tartalékok nélkül, létbizonytalanságban. Nem akarunk proletárm nemzet lenni! Nem akarjuk, hogy a gyökértelenség és a létbizonytalanság lelket, szellemet lenyűgöző ténye lényegéből kiforgassa a magyar karaktert. A földdel eljegyzett, hagyományos, szerves, gyökeres népi egyéniség kívánunk maradni s hogy minél többen ez maradhassunk, ezért is kell telepíteni. Szervezetlen, aránytalan a mezőgazdasági munkapiac, a napszám reális értéke sehogy sem fejlődik. Mindez csak természetes, hiszen a cseléd- és a napszámorsréteg a legtermékenyebb és az államtól mesterségesen elő nem segített gazdasági önállósulás a mezőgazdaságban a legritkább, tehát az agrármunkavállalat bővült, amikor a mezőgazdasági termelés intenzívebbé fejlődése megtorpant, még mielőtt kialakulhatott volna. Ezért, a mezőgazdasági bérszintet nyomó munkatúlkínálat mérsékléséért is kell telepíteni. Olyan telepes gazdák elsokasítását sürgetem, akik a birtokbalépéskor nem kénytelenek elkótyavetyélni az igényléskor még meglévő termőeszközök, állataik nagy részét, hogy rögtön megfizessék a föld vételárának egy részletét, hanem akik ennek méltányos feltételű törlesztését akkor kezdhetik meg, amikor a telepesbirtokba már gyökeret vertek. Elismerem, hogy egy jól vezetett nagybirtokon emberhez méltó módon értelmiségként, cselédként, munkásként megélhet annyi család, ahány telepesként megélne ott, ha a birtokot felosztanák. De ebből a szempontból nem minden nagybirtokot vezetnek kifogástalanul és a nemzet közszelleme, sorsállóképessége, társadalmi egyensúlya szempontjából egyáltalán nem közömbös, hogy például 100 cseléd- és munkáscsalád vagy ugyanennyi önálló parasztcsalád él-e egyazon földterületen. Elismerem, hogy a nagy telepítési akció erről az oldalról átmenetileg mérsékli a nemzeti jövedelmet, de joggal feltételezem, hogy a társadalmi feszültségnek ettől várható enyhülése végeredményben kedvezően befolyásolja a nemzeti jövedelem alakulását.

Miből ilyen gyorsított műveletek végrehajtása? Ehhez is és általában a nemzeti jövedelem megoszlásának a széles mezőgazdasági népcsoportok javára elgondolt tervszerű módosításához országos népjóléti alap létesítését tartom szükségesnek. Ezé az alapé lenne a jövedelem eloszlásának arányosítása céljából előírt közkötelezettségek és — később részletezett — kölcsönműveletek hozadéka és ennek terhére valószínűleg meg a korszerű falusi népvédelmet. Az alap bevétele a következő megfontolások alapján előírt közkötelezettségek hozadékából alakulna: Amikor az állam a fogyasztási adók rendszerét előírta, bizonyára nem akarta a kizárólag munkájukból élő legszegényebb néprétegeket súj-

tani, de az ilyen adók kihatását tekintve mégis ez történt, mert a fogyasztási és a forgalmi adók technikájából következik, hogy jogszabályokkal ezek alól egyetlen fogyasztó réteget sem lehet mentesítem. A falusi és a városi kisemberek jellegzetes háztartásából azonban könnyen ki lehet számítani, minimálisan mekkora a szociális védelemre szoruló néprétegek fogyasztását terhelő fogyasztási adókból származó közbevételek. Ennek az országos népjóléti alapba fizetésével az állam ellen-súlyozhatja a fogyasztási adók antiszociális hatását. Ugyanezt a megoldási lehetőséget látjuk a védővámokkal összefüggésben. Jelentős vámvédelem, mint mindenütt, nálunk is a belföldi piacot megkötő szervezeteket, termelési és értékesítési monopóliumokat váltott ki. Ezeknek tőkeszegény országokban kétségtelen előnye a termelés megszervezése, a meglévő tőkék okszerű kihasználása és a versenyzádkodásból folyó tőkeparálás megelőzése. Ezért van kevertrendszerű zádkodásunkban szükség a kartelekre. Számottevő hátrányuk azonban monopóliumukból következő árdiktatúrájuk, amelyekben őket még mindig csak a gazdasági észszerűség korlátozza. Az árdiktatúra természetesen a nemzeti jövedelem megoszlását azoknak a hátrányára módosítja, akiknek nincs értékesítési monopóliumuk. Ezért szenved általában a munka és a mezőgazdaság, kiváltképpen pedig a mezőgazdasági munka a piaci monopóliumok káros hatását. Ez mindjárt ellen-súlyozható lenne, ha karteladóval az állam rendszeresen lefölözné a kartelizált vállalatok konjunkturális nyereségtöbbletét és ezt, a boletta-alap javára 1932/1933-ban előírt közkötelezettségek (textil-, élesztőipari, szénbányászati illetékek) hozadékával együtt, a népjóléti alapba fizetné. A társadalmi igazságra irányuló eljárások költségfedezésénél ne feledkezzünk meg arról, hogy a nemzeti jövedelem kiáltó aránytalan megoszlása részben következménye, részben oka a nemzeti vagyon nem kevésbé aránytalan megoszlásának. (Sohasem egalitárius értelemben minősíték valaminő társadalmi tény arányosnak vagy aránytalanoknak, hanem mindig a „suum cuique“-elv alapján.) A magántulajdonban érdekelték gazdasági teljesítményétől és szociális jelentőségétől függetlenül aránytalan vagyonmegoszlás a tömegember századában nem tartható fenn. Nagy nemzeti érdekek fűződnek ahhoz, hogy zökkenésmentesen tompítsák a kirívó aránytalanságokat. Először Anglia lépett erre az útra, ahol Goschen, Sir William Harwart és Lloyd George neveihez fűződik az örökösödési adó kiépítése. Nálunk is meg kell találni ennek az adónak (házánkban illetékek) azt az új formáját, amely — miként Angliában — új tőkék képződésének és a vállalkozási kedvnek veszélyeztetése nélkül eredményesen szolgálja a dologi javak arányosabb tulajdoni megoszlását. A telepítés országos ügyére gondolva a felemelt és a mainál progresszívebb örökösödési adót (illetéket) a mezőgazdasági hagyatékból természetben, földben kellene leróni, egyébként az örökösödési és az élők közötti ajándékozás illetékének hozadéktöbbletét részben a népjóléti alap, részben pedig — a fogyasztási adóknak az alap részére átengedett részhozadéka pótlásaként — az államkincstár javára kellene fordítani.

A falusi-mezőgazdasági szociálpolitika, különösképpen a telepítések ügyének minél bőségesebb és előnyösebb feltételű finanszírozása

érdekében az országos népjóléti alapot mint jogi személyt fel kellene ruházni a joggal, hogy szerzett magánjogi követeléseinek és bizonyos — előbb részletezett — közkötelezettségek — jövőben az alapot megillető — hozadékának fedezetére piacképes kötvényeket kibocsáthasson és hitelműveleteket lebonyolíthasson. Ilyen kötvények átvételére legalkalmasabb szerv az Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézet, minthogy öregségi biztosítási díjtartalékának felgyülemelő tőkéi nem felhasználásra, hanem emelkedő kamathozadék biztosítására valók, miért is igen hosszú lejáratú, kedvező feltételű, közhasznú kötvényes kölcsönműveletekre kiválóan alkalmasak. A magánvállalati életbiztosítás nehéz helyzetére figyelemmel, nem vagyok híve olyan elgondolásnak, hogy a közhatalom kényszerítő erővel előírja a díjtartalékok bizonyos hányadának meghatározott vagyontárgyakba fektetését, mert ilyen eljárás előreláthatólag mérsékelné az évi biztosítási produkciót. Nem látom akadályát azonban annak, hogy a népjóléti alap olyan kötvénytípust bocsásson ki, amelyből a biztosító magánvállalatok díjtartalékuk számára — az illetékes tényezők közreműködésével — magángazdasági hátrányok nélkül évenként jelentős kötvénycsomagokat vehetnek át.

A népjóléti alap kötvénykibocsátásai, illetőleg hitelműveletei révén a legsürgősebb falusi-szociálpolitikai feladatokra, tehát szociális feszültségeink minél gyorsabb enyhítése érdekében, aránylag rövid idő alatt mozgósítani lehet azt az anyagi erőt, amelyre különben a népjóléti alap csak évi bevételeinek hosszabb időn át tartó alakulásából tenne szert. *Periculum in mora!* Ne a későbbi nemzedékek teherviselésének — az ilyen elgondolások végrehajtásából származó — súlyosbodására, hanem arra legyünk elsősorban tekintettel, hogy a magyar nép történelemálló képességét szellemben és életerőben, minél gyorsabb ütemben, nemzeti adottságaink közepette elérhető legmagasabb fokra emeljük.

A fogyasztási adók és az örökösödési illeték részhozadékból és az eredetileg a boletta-alapot megillető közkötelezettségeknek, továbbá a kartelizált vállalatok rendkívüli (konjunkturális) nyereségét terhelő adónak hozadékából lehetne szilárd elvi alapon megszervezni azt az országos népjóléti alapot, amelyen keresztül a jövedelmek arányosításának — számos részletintézkedésből összetett — hatalmas művelete, jól áttekinthető módon, megvalósítható.

A körvonalazott elvi és gyakorlati alapokon az alapvető feladat a magyarság létbentartása. Kelet-Európa népei mellett eltörpülünk, ha nem bírjuk le azt a tényt, hogy az élveszülöttek arányszáma, az életkörnyezetünkben élő agrárországokéhoz viszonyítva, nálunk a legalacsonyabb és a mezőgazdasági népesség halálozási viszonyai egyedül nálunk kedvezőtlenebbek a városi népesség halálozási arányainál. A telepítés kétségtelenül a magyarság létbentartására irányul, de csak akkor, ha ezzel egyidejűleg megvalósítjuk az agrárörökösödési jog reformját. A különböző társadalmi rétegek születési arányszámaiból ugyanis kitűnik, hogy a cseléd- és napszámoselem termékenysége a birtokosokét lényegesen meghaladja. Ha tehát a birtokpolitika eredményeként az előbb említett réteg visszafejlődik, az önálló birtokos-

elem pedig népesebbé válik, ezek a változások, ellensúlyozó eljárások nélkül, csökkentenék a természetes szaporodást. Ezért időszerűvé vált annak az elgondolásnak a megvalósítása, hogy ha egy birtokos gyermekeinek a száma háromnál kevesebb, egy gyermek, ha kettőnél kevesebb, két gyermek köteles részét egy családvédelmi, elgondolásunk esetében az országos népjóléti alap öröklí, nehogy az egy gyermek javára ható kapzsiság korlátozza a születések számát. Természetesen ennek megvalósítása esetében a rendszert ki kellene terjeszteni más vagyontárgyak tulajdonosaira is és az elgondolást összhangba kellene hozni örökösödési (illeték) adórendszerünk tervezett reformjával. A német Erbhofgesetz pedig irányt mutat a birtokegységek egészséggetlen szétmorzsolódásának megakadályozására.

A magyarság létbentartásához segítenének a népjóléti alapból nyújtott családalapítási kölcsönök az elveszületések számához képest változó törlesztési rendszerrel, a földadónak és pótlékainak mérséklése a családi állapotra figyelemmel, a szociális biztosításokban a szülészeti segélyezés eredeti mértékének helyreállítása, a mezőgazdasági járadék-biztosításban az öregségi és az özvegyi járadék emelése a felnevelt gyermekek számához igazodó szülői jutalommal, közszállításoknál a több gyermekes kisiparos javára a versenyképességet növelő, az általános tételnél nagyobb engedélyezett ártöbblet és — újabb gazdasági fel lendülés esetén — Franciaországban és Belgiumban már kitűnően bevált családi bérkiegészítő-rendszer megvalósítása. Még ezeknél is fontosabb az új falusi nemzedék biológiai értékállományának megőrzése és életerejének fejlesztése. Ha Angliát álszégényérzet nem fenyegeti abban, hogy a munkanélküliségtől leginkább sújtott vidékein közpénztár terhére tejjel és cukorral ellássa a serdülő nemzetséget és a Winterhilfe keretében Németország is mindent elkövet az iskolás gyermekek megfelelő táplálkozásának biztosítása érdekében, csak megnyugtató, hogy falun nálunk is megindult az iskolás gyermekek egy részének cukorral való ellátása. Tudunkkal eddig anyagiak hiányában csak két évfolyamról történt ebben a vonatkozásban gondoskodás. Megítélésünk szerint itt nem szabad megállnunk, ha erősíteni akarjuk a magyar fajtát, ha fejleszteni akarjuk a munkaerőben rejlő nemzeti vagyont, ha a magyar sorsnak megfelelő katonanyagot akarunk. Cukor, tej, zsír, télvíz idejére ruha és lábbeli, ezt kell nyújtanunk minden rászoruló falusi-tanyai iskolakötelesnek, kiváltképpen azoknak, akik hóban, fagyban úttalan-utakon járnak az iskolát. Az iskolakötelezettséget megvalósító szociális állam erkölcsi természetéből következik, hogy a tanulásra és az életre fizikailag megerősíti legerőtelenebb állampolgárait.

Ha békében és háborúban egyaránt oly nagy nemzetpolitikai feladatok hárulnak a falusi lakosságra, vajjon szabad-e késlekednünk egy egészen egyszerű, csupán természetbeni szolgáltatásokat nyújtó agrárbetegségi biztosítás előkészítésével? Hangsúlyozom ez az érdekelt legszegényebb falusi népréteg egészségügyén felül hasznosan foglalkoztatná az új orvosnemzedéket és a betegápolási és gyermekgondozási póttadó emelése nélkül megoldaná kórházügyünknek, népünk kulturális emelkedésével, a kórháztól irtózásának megszűntével elfajuló

pénzügyi nehézségeit. Az agrárbetegségi biztosítást tervszerű kapcsolatba kellene hozni a tbc és a veneréas betegségek elleni küzdelemnek munkaközösségi alapon szervezett járási egészségügyi központjaival, amelyeknek megvalósítását országos programja keretében egészségügyi kormányzatunk már tervbe vette.

Ezek a sorozatos egymást észszerűen kiegészítő intézkedések a magyar társadalom-szerkezetet is előnyösen befolyásolnák, mérsékelnék a városbatódulást, a falusi magyarságot a városnál jobban erősítenék és a születési arányszám csökkenésének megakadályozásával lassítanák társadalmunk fenyegető előregedésének, súlyos közgazdasági következményekkel járó, folyamatát.

A városi-ipari és a falusi-mezőgazdasági szociálpolitika aránytalanságát — ami egyik oka a minden szempontból káros városbatódulásnak — mérsékelné a falusi apró foglalkozásoknak és a háziipari foglalkoztatásnak céltudatos megszervezése. Amikor erről szövegszerűen a cárizmus alatt szövetkezeti alapon létesített játékipari muzsikfoglalkoztató intézményekre, a feketeerdei és a harzi német községekre gondolok; amazok egykor a londoni piacot, emezek pedig a Winterhilfe révén a német birodalmat árasztják el apró-cseprő játék- és díszárakkal, amely csecsebecsék millió és millió munkanapot jelentenek a természetbeniekben legszegényebb vidékek népének. Amikor a magyar selyem és selyemgubó értéke a milánói tőzsdén vetekszik a legfinomabb külföldi selyemével, miért nem lehet a gazdaságokban meghonosítani az eperfacserjéseket, a tanítóság bevonásával miért nem lehet a falvak apraját, öregjét az eperfalevelek gyűjtésére és a hernyók táplálására nevelni. A selymeszet, a gyékényfonás, a háziszövés szövetkezeti alapon megszervezése mennyire gazdaságosan alakítaná a téli napok hasznosítását. Ennél a kérdésnél nem mellőzhetjük mezőgazdasági népünk munkavállalói viszonyban kialakult háziipari foglalkoztatásának eddig mellőzött ügyét. Az utóbbi években egyes élelmes fővárosi vállalkozók azokon a vidékeken, ahol legalacsonyabb a falusi napszám, kiváltképpen Borsod, Heves, Bihar, Békés és Csanád vármegyékben megszervezték a falu háziipari foglalkoztatását. Szőnyegcsomózás, kesztyűhímzés, blúzvarrás, seprűkötés, kosárfonás az ennek keretében folyó tipikus tevékenység. Ha valaki virradattól vakulásig dolgozik, bizony megkeres napi 70 fillért, legfeljebb 1 pengőt, feltéve hogy a külföldi piac felvevőképességének alakulása foglalkoztatását lehetővé teszi. A háziipari gyártmányok termelését és külföldi értékesítését állítólag csak ez a 7—8 filléres órabér teszi lehetővé. Lehet; mindenesetre árkormánybiztosunk egyik szociális feladata az igazság megállapítása. Akárki oldalán legyen az igazság, ezt a falusi háziipari foglalkoztatást ki kell venni azoknak a kezéből, akiknek kevés közük van a falusi magyar munkához és háziipari foglalkoztató szövetkezetekre kell bízni, amelyeknek keretében népszerű szakértők végzik a falusi munka szervezését. Ha tényleg kitűnnék, hogy a 7—8 filléres órabérenél jobb munkafeltételt a kivétel nem bír el, akkor azokon a vidékeken, ahol legalacsonyabb a napszám és legnagyobb a munkátlanság, az országos népjóléti alapból kell meghatározott költségkeretek között megfizetni a megélhetéshez elegendő és az ennél alacsonyabb, az

exportból még elviselhető munkabér közötti különbséget. A háziipari foglalkoztatás munkafeltételein keresztül ugyanis az ebből a szempontból legsúlyosabb terepen közvetve befolyásolhatjuk a napszám alakulását, tehát minden költséges bérhivatalok és a szociális feszültséget növelő büntető rendelkezések nélkül ezen az úton emelhetjük a mezőgazdasági munkabéreket. Ha pedig erre valaki azt felelné, hogy szövetkezeti alapon csődöt mondana a háziipari gyártmányok értékesítése, válaszunk csak annyi: ez érv lehetett a versenyzgdálkodás korában, de akkor, amikor életkörnyezetünkben és hazánkban egyaránt az irányított gazdálkodás életformái bontakoznak ki és az „egykez“ általánosan, talán a falutól idegen cégek tíz államtól irányított és támogatott altruista alakulatokkal szemben még sincsenek behozhatatlan előnyben. Csak ne legyünk kishitűek.

A falusi mezőgazdasági szociálpolitika kiépítésénél időszerűvé válik az agrármunka feltételeit kiegészítő agrármunkásbiztosítás korszerűtlen hiányainak megszüntetése, kiváltképpen akkor, ha termeléspolitikai okokból egyelőre mellőznék a javasolt agrárbetegségi biztosítás megvalósítását.

Az 1900: XVI. t.-c., az 1913: XX. t.-c., a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyt rendező 1898: II. t.-c., továbbá a gazda és a gazdasági cseléd közötti jogviszonyt szabályozó 1907: XLV. t.-c. rendelkezései alapján a népegészségre legjelentősebb betegellátás elégtelen, korcs, felemás. A betegellátás terén a helybeli munkások minden szolgáltatásból kirekesztett, mostoha gyermekek. Az idegen községbeli munkást a betegség első nyolc napjára megillető, megokolatlanul rövid időtartamra járó szolgáltatást még nem terjesztették ki a munkavállalók keresőképtelen korban levő beteg családtagjaira. A cseléd 30 napos kórházi ápolás után kizárólag magára, illetőleg családjára marad ráutalva. A cseléd beteg családtagjai pedig a cseléd munkaviszonyából kifolyólag ingyenes kórházi ápolásban nem részesülnek és minden támogatást nélkülöznek a keresőképtelen korban levő családtagok akkor, ha a családfenntartó nem baleseti eredetű tartós betegség következtében kórházi ápolat.

A kötelező baleseti biztosítás fejletlen, korszerűtlen szolgáltatási rendszerrel működik. A mai helyzetben egy hónapnál rövidebb ideig dolgozó napszamosok és különleges gazdasági munkát végző idénymunkások, például aratók és répaszedők, még be sincsenek vonva a kötelező balesetbiztosításba. Halált okozó baleset esetén, a sovány végkielégítéstől eltekintve, a baleset esetére biztosításra kötelezetteknek keresőképtelen hátramaradottal, özvegyei és árvái nem részesülnek járadékszolgáltatásban.

A mezőgazdasági munkások és cselédek betegellátása és baleseti biztosítása terén elsősorban ezeket a hiányokat kell kiküszöbölni, mert mi értelme van messzebbmenő elgondolásokat hirdetni, ha ezeket a legemberibb alapéletigényeket a törvényhozás nem elégíti ki.

A keresztény nacionalizmus szellemében készült társadalompolitikai elgondolásomból most csak a legidőszerűbb általános és mezőgazdasági vonatkozású elképzeléseimet közölhetem. A kézműipar, a magánalkalmazottak és az ipari munkásság nehéz életviszonyait is fel-

ölelő sokoldalú magyar szociális kérdés közhatalmi alakításának feladatait valóban nem részletezhetem egyetlen cikk keretében, miért is a városi-ipari szociálpolitika időszerű kérdéseiről ilyen összefüggésben más alkalommal írok.

GYAKORLATI KERESZTÉNYSÉGET, tehát szociálpolitikát kell akarnunk és megvalósítanunk, mert keresztény módon kell nacionalistáknak lennünk. Akarnunk kell a nemzetet, hogy a közületek kiegészítő tevékenységének szerepét betöltve szolgálja minden tagjának tökéletesedését és boldogulását. Ehhez a nemzet minden tagjának szüksége van nemzetére. A nemzetet tehát nemcsak akarnunk, hanem építenünk, erősítenünk is kell a társadalmi igazságosság és a szeretettörvény szellemében. De ennek a törvénynek szerezzünk érvényt kifelé, nemzetközi vonatkozásban is a Hegyi Beszéd értelmében, amely még az ellenség szeretetét is előírja. Ennek a szeretetnek a minimuma más nemzetek államai és tagjai természetes jogainak tiszteletben tartása. Az ő közjavukra irányuló tevékenységük értékelése és lebírása minden gyűlöletnek és irigységnek, amellyel különben hatalmasabb, gazdagabb nemzetek iránt viseltetnénk. Mindenekelőtt tehát az igazság szolgálatával munkáljuk nemzetünket, mert mi is elmondhatjuk, amit XVIII. Lajos írt instrukcióiban Franciaországnak a bécsi kongresszusra küldött teljhatalmú megbízottaihoz: „Országunk — erkölcsi szempontból — szerencsés helyzetben van, mert egyáltalán nem kell törekednie arra, hogy elválasztassék az igazság a hasznosságtól és ezzel saját hasznát annak az igazságnak területén kívül keresse, amely igazság mindannyiunk közös haszna.“

Ha egyes nemzetek magukat választott népnek tartják, akkor — mint minden nép — mi is választott nép vagyunk. Mi is a teremtésnek egy gondolatát éljük. Színfolt vagyunk a világ képét felvázoló teremtő palettáján, amely nélkül az emberiség képe egy színnel lenne szegényebb. Akkord vagyunk a teremtés szimfóniájában, Istennek egyik gondolata vagyunk, amelyet valóra váltani a mi hivatásunk.

KOVRIK BÉLA